

Sygn. akt III AUa 2209/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 grudnia 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący: SSA Anna Rodak

Sędziowie: SSA Dorota Rzeźniowiecka (spr.)

SSA Joanna Baranowska

Protokolant: st. sekr. sąd. Aleksandra Słota

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 7 grudnia 2016 r. w Ł.

sprawy (...) **Publicznego Zespołu (...) w P. Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych II Oddziałowi w Ł.**

przy udziale zainteresowanych: L. a S. a, D. S. (1), M. a S. ego, G. S., E. S.

o składki na ubezpieczenia społeczne

na skutek apelacji (...) Publicznego Zespołu (...) w P.

od wyroku Sądu Okręgowego w Sieradzu

z dnia 14 października 2015 r. sygn. akt IV U 182/15

1. **oddala apelację ;**

2. **zasądza od (...) Publicznego Zespołu (...) w P. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddziału w Ł. kwotę 135 (sto trzydzieści pięć) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu za drugą instancję.**

Sygn. akt III AUa 2209/15

UZASADNIENIE

Decyzjami z 15 stycznia 2015r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w Ł. na podstawie art. 83 ust.1 pkt 3, w zw. z 18 ust. 1, art. 20 ust.1 ustawy z 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j.: Dz.U. z 2013r. poz.1442 ze zm.) oraz art. 81 ust.1 ustawy z 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (t.j.: Dz.U. z 2008r., Nr 164, poz.1027 ze zm.), podwyższył podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne: L. S., D. S. (2), M. S., G. S., E. S. z tytułu zatrudnienia w (...) Publicznym Zespole (...) w P.. ZUS uwzględnił, jako dodatkowy przychód ze stosunku pracy, wypłaty finansowane ze środków Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych, które nie spełniały warunków świadczeń socjalnych określonych w art. 8 ust. 1 ustawy z 4 marca 1994r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (t.j.: Dz. U. z 2016, poz. 800) i z tego powodu nie mogą być wyłączone z podstawy wymiaru składek w oparciu o §2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 18 grudnia 1998r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe (Dz.U. nr 161, poz. 1106 ze zm.).

Odwołania od powyższych decyzji złożył płatnik składek SP ZOZ w P. wskazując, że przy wypłacie środków z ZFŚS w roku 2012 i 2013 uwzględnił regulację zawartą w art. 8 ust. 1 ustawy o z.f.ś.s., tzn. uzależnił ich wysokość od sytuacji

życiowej, rodzinnej i materialnej uprawnionych pracowników. Odstępstwem od zapisów regulaminu był jedynie brak oświadczeń pracowników o wysokości dochodu. Zamiast tego komisja socjalna przyjęła kryterium podziału na trzy grupy zawodowe, oparte na poziomie wykształcenia, kwalifikacjach, a co za tym idzie również wysokości wynagrodzenia w poszczególnych grupach zawodowych pracowników zatrudnionych w szpitalu. Podnoszono także okoliczność, że ustawa o z.f.ś.s. nie przewiduje uprawnień kontrolnych dla ZUS w zakresie badania przestrzegania jej postanowień, a tym bardziej zakładowego regulaminu świadczeń socjalnych, czy jego realizacji.

W odpowiedzi organ rentowy podtrzymał stanowisko wyrażone w zaskarżonych decyzjach i wnosił o oddalenie odwołań.

Sąd Okręgowy w Sieradzu postanowieniami z 16 marca 2015r. połączył sprawy dotyczące wymienionych zainteresowanych do łącznego rozpoznania i rozstrzygnięcia oraz wyrokiem z 14 października 2015r. oddalił odwołania i rozstrzygnął o kosztach procesu.

Rozstrzygnięcie Sądu Okręgowego zapadło po następujących ustaleniach faktycznych i prawnych:

W (...) Publicznym Zespole (...) w P. obowiązuje regulamin Zakładowego Funduszu Socjalnego z 31 września 2004r. Według §6 regulaminu, posiadane środki funduszu mogą być przeznaczone m.in. na finansowanie wypoczynku w formie: dopłaty do skierowań na wypoczynek krajowy, zorganizowany w formie wczasów, kolonii dla dzieci i młodzieży, dopłaty do wypoczynku organizowanego przez pracowników firmy i inne osoby uprawnione, działalności kulturalno - oświatowej, sportowej, turystycznej, pomocy rzeczowej i pieniężnej. Krąg osób uprawnionych do korzystania z funduszu został określony w części czwartej §7 i §8 regulaminu, a zasady i tryb ubiegania się o świadczenia finansowane przez ZFŚS określa §9-10. Zgodnie z §10 pkt 1 regulaminu, przyznanie oraz wysokość dopłat z funduszu do usług i świadczeń socjalnych dla osób uprawnionych uzależnia się, zgodnie z art. 8 ust. 1 ustawy o z.f.ś.s., od ich sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej, a w przypadku pomocy mieszkaniowej - również od ich aktualnej sytuacji życiowej. Wg §10 pkt 2, podstawę do ustalenia ulgowych świadczeń (z dopłatą z funduszu) winien stanowić dochód przypadający na osobę w rodzinie wykazany w oświadczeniu pracownika (faktyczną wysokość wszystkich dochodów uzyskiwanych przez wspólnie zamieszkujące i prowadzące gospodarstwo domowe osoby).

Członkami komisji socjalnej działającej w SP ZOZ w P. w latach 2012 - 2013 byli: A. K., I. K., B. M., D. P., a posiedzenia komisji protokołowała starszy referent Z. C..

Jak ustalił Sąd I instancji, przedmiotem podziału środków z funduszu socjalnego w latach 2012-2013 były „wczasy pod gruszą” i świadczenia świąteczne. Podczas spotkania komisji socjalnej w dniu 6 listopada 2012r. odstąpiono przy wypłacie środków z ZFŚS od realizowania zapisów §10 pkt 2 regulaminu. Komisja socjalna w porozumieniu ze związkami zawodowymi i pracodawcą ustaliła sposób przydzielania świadczeń socjalnych z Funduszu wg. grup zawodowych w następujący sposób: personel wyższy - 490zł., personel średni - 500zł., personel niższy - 510zł. Podczas posiedzenia komisji socjalnej w dniu 19 listopada 2013r., które dotyczyło m.in. podziału środków z Funduszu Socjalnego na talony świąteczne i wypłatę wczasów pod gruszą, także odstąpiono od realizowania zapisów §10 pkt 2 regulaminu. Ustalono sposób przydzielania świadczeń socjalnych z funduszu socjalnego wg. grup zawodowych, tj.: personel wyższy - lekarze - kierownicy - 555zł., personel średni - 565zł., personel niższy - 575zł.

Ubiegając się o dofinansowanie z ZFŚS, pracownicy SP ZOZ nie składali pisemnych oświadczeń o stanie rodzinnym i majątkowym. Przy przyznawaniu przez komisję dofinansowania z ZFŚS nie badano dochodu na członka rodziny, lecz stosowano kryterium przynależności do poszczególnych grup zawodowych. Najwyżej zarabiający otrzymywali najmniejsze świadczenia, a największe dofinansowanie otrzymywali najmniej zarabiający. Przy podziale środków komisja brała pod uwagę ogólną sytuację rodzinną i materialną pracowników, znaną poszczególnym członkom komisji z racji ich przynależności do różnych grup zawodowych. Według komisji sytuacja materialna i rodzinna osób w poszczególnych grupach zawodowych była porównywalna.

W oparciu o zeznania odwołującego się i świadków: D. P., I. K., B. M., A. K. - członków komisji socjalnej w latach 2012 - 2013 Sąd Okręgowy ustalił przesłanki, którymi kierowała się komisja, przyznając pracownikom świadczenia z ZFŚS. Z

zeznań tych jednoznacznie wynika, że kryterium sytuacji materialnej i rodzinnej pracownika (kryterium dochodowe) zastąpiono kryterium jego przynależności do grupy zawodowej i przynależnej do niej wysokości wynagrodzenia i tylko to ostatnie kryterium uwzględniano przy podziale środków z ZFŚS w okresach objętych zaskarżonymi decyzjami. Według wspomnianego kryterium, pracowników podzielono na trzy grupy: personel wyższy, średni i niższy, a różnica w kwocie świadczeń między grupami zawodowymi wynosiła 10zł. Z zeznań świadków wynika też, że o ile ogólna sytuacja rodzinna pracowników była znana komisji socjalnej, w szczególności dotycząca zajmowanego stanowiska, posiadania rodziny, zamieszkania, to sytuacja materialna, dochody członków rodzin pracowników nie były znane, a osoby ubiegające się o dofinansowanie z ZFŚS nie składały pisemnych oświadczeń o stanie rodzinnym i majątkowym.

W uzasadnieniu stanu prawnego przywołano w pierwszej kolejności art. 83 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, w myśl którego Zakład wydaje decyzje w zakresie indywidualnych spraw dotyczących w szczególności: zgłaszania do ubezpieczeń społecznych, przebiegu ubezpieczeń, ustalania wymiaru składek i ich poboru, a także umarzania należności z tytułu składek; ustalania wymiaru składek na Fundusz Emerytur Pomostowych i ich poboru, a także umarzania należności z tytułu tych składek. Jest zatem uprawniony w decyzji określić, że dana osoba podlega ubezpieczeniom społecznym z danego tytułu, a płatnikiem jest określony podmiot, jaka jest podstawa wymiaru składki i przez to jaka jest jej wysokość. Co więcej, art. 83 powołanej ustawy nie wyklucza wydania jednej decyzji przesądzającej wielość kwestii. Zawiera ona wtedy kilka elementów, z których każdy podlega badaniu w postępowaniu odwoławczym. Treść przedmiotowych decyzji, a w szczególności ich uzasadnienia, nie pozostawiają wątpliwości, że organ rentowy stwierdził, iż uzyskiwane świadczenia z tytułu „wczasów pod gruszą” i talonów, doliczyć trzeba do podstawy wymiaru, jako wynagrodzenie podlegające oskładkowaniu. Zdaniem Sądu Okręgowego, błędnym jest stanowisko pełnomocnika płatnika o braku uprawnień kontrolnych ZUS w zakresie prawidłowości wydatkowania środków ZFŚS. Paragraf 2 pkt 19 rozporządzenia zwalnia z obowiązku składkowego wszystkie świadczenia przeznaczone na jedną z form działalności socjalnej pod warunkiem wydatkowania ich ze środków zgromadzonych przez ZFŚS. Oznacza to, że ZUS ma prawo kontrolować, po pierwsze, czy świadczenia zostały wydatkowane na usługi świadczone przez pracodawców na rzecz różnych form wypoczynku, działalności kulturalno-oświatowej, sportowo-rekreacyjnej, opieki nad dziećmi w żłobkach, klubach dziecięcych, przedszkolach oraz innych formach wychowania przedszkolnego, udzielanie pomocy materialno-rzeczowej lub finansowej, a także zwrotnej lub bezzwrotnej pomocy na cele mieszkaniowe na warunkach określonych umową, po drugie, czy świadczenia te zostały sfinansowane ze środków wyodrębnionych w ramach ZFŚS.

Definicję działalności socjalnej zawiera art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 4 marca 1994r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (t.j.: Dz. U. z 2016, poz. 800), w myśl którego działalność socjalna to usługi świadczone przez pracodawców na rzecz różnych form wypoczynku, działalności kulturalno-oświatowej, sportowo-rekreacyjnej, opieki nad dziećmi w żłobkach, przedszkolach oraz innych formach wychowania przedszkolnego, udzielanie pomocy materialno-rzeczowej lub finansowej, a także zwrotnej lub bezzwrotnej pomocy na cele mieszkaniowe na warunkach określonych umową. Podstawowa zasada dysponowania środkami funduszu została określona w art. 8 cyt. ustawy, gdzie ustawodawca wskazał, że przedmiotowa pomoc może być dokonywana jedynie wówczas, gdy uzależnia się jej przyznanie od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej pracownika. Omawiana ustawa jest w kwestii kryterium wykorzystywania środków funduszu jasna i jednoznaczna, jej przepisy nie pozwalają na tworzenie innych zasad podziału funduszu, będących w sprzeczności z uregulowaniem ust. 1 art. 8 ustawy. Zdaniem Sądu I instancji, judykatura, w tym Sąd Najwyższy, w licznych orzeczeniach i Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 28 marca 2007r. w sprawie K40/04, wypracowała ugruntowane i akceptowane powszechnie stanowisko, w myśl którego od zasady wyrażonej w cyt. art. 8 ustawy nie ma wyjątków, żaden inny akt wewnętrzny nie może regulować podziału środków inaczej. Podkreśla się konieczność wykazania związku pomiędzy wartością przyznawanego świadczenia, a łącznie rozpatrywaną sytuacją życiową, rodzinną i materialną osoby uprawnionej. Powyższa zależność nie upoważnia do przyznawania osobom uprawnionym prawa do świadczeń, w takiej samej wysokości, w poszczególnych grupach zawodowych, jak to uczynił pracodawca w niniejszej sprawie w latach 2012 - 2013.

Z treści art. 18 ust. 1 i art. 20 ust. 1 ustawy o s.u.s. wynika, że podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe stanowi przychód w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych z tytułu zatrudnienia w ramach stosunku pracy, a podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie chorobowe i wypadkowe

stanowi podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe. Zaś przy ustalaniu podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie zdrowotne stosuje się przepisy określające podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe, a to w oparciu o przepisy ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych. Powołane przepisy mają istotne znaczenie w sprawie, bowiem, zgodnie z § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 18 grudnia 1998r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, podstawy wymiaru składek nie stanowią przychody w formie świadczeń finansowanych ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych.

W świetle art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 26 lipca 1991r. o podatku dochodowym od osób fizycznych za przychody ze stosunku służbowego, stosunku pracy, pracy nakładczej oraz spółdzielczego stosunku pracy uważa się wszelkiego rodzaju wypłaty pieniężne oraz wartość pieniężną świadczeń w naturze bądź ich ekwiwalenty, bez względu na źródło finansowania tych wypłat i świadczeń, a w szczególności: wynagrodzenia zasadnicze, wynagrodzenia za godziny nadliczbowe, różnego rodzaju dodatki, nagrody, ekwiwalenty za nie wykorzystany urlop i wszelkie inne kwoty niezależnie od tego, czy ich wysokość została z góry ustalona, a ponadto świadczenia pieniężne ponoszone za pracownika, jak również wartość innych nieodpłatnych świadczeń lub świadczeń częściowo odpłatnych. Niektóre przychody są jednak zwolnione z podstawy wymiaru składek, a ich enumeratywny katalog zawiera cyt. rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej. Zgodnie z treścią jego §2 ust. 1 pkt 19, podstawy wymiaru składek nie stanowią, świadczenia finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych.

W rozpoznawanej sprawie niesporne jest, że świadczenia wypłacone zainteresowanym pracownikom płatnika w latach 2012 - 2013, pochodziły ze środków przeznaczonych na cele socjalne i z założenia stanowiły dla pracowników pomoc finansową, a zatem mieściły się w szeroko pojętej działalności socjalnej, ale samo zakwalifikowanie danego świadczenia przyznawanego w ramach funduszu świadczeń socjalnych, jako mieszczącego się w ustawowej definicji działalności socjalnej, nie oznacza automatycznie, że wypłacone świadczenie realizuje cele socjalne. Sąd Okręgowy podzielił stanowisko Sądu Apelacyjnego w Łodzi wyrażone w uzasadnieniu wyroku z 25 września 2014r., III AUa 2653/13, że jeśli świadczenia nie zostaną przyznane zgodnie z wymogami art. 8 ust. 1 i 2 ustawy o z.f.ś.s., to nie mają przymiotu podlegających zwolnieniu świadczeń socjalnych, także gdy są przyznane z odpowiedniego funduszu.

W ocenie Sądu I instancji, wypłaty świadczeń z funduszu socjalnego w latach 2012 - 2013, nastąpiły z pominięciem jego zasad i celów i nie uzasadniają zwolnienia w oparciu o § 2 ust. 1 pkt 19 cyt. rozporządzenia, a w konsekwencji stanowią przychód pracowników w rozumieniu art. 12 ust. 1 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, będący podstawą wymiaru składek. Przyznanie przez odwołującego świadczeń z ZFŚS w latach 2012 – 2013, bez indywidualnej analizy sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej pracowników, przy braku prowadzenia przez pracodawcę szczegółowej dokumentacji dotyczącej sytuacji bytowej pracowników, w tym braku zobowiązania pracowników do składania oświadczeń o stanie majątkowym i dochodach, odbyło się z naruszeniem obowiązującego regulaminu ZFŚS oraz art. 8 ust.1 ustawy o z.f.ś.s. Ostatecznie, w ocenie Sądu Okręgowego, zasady i kryteria przyznawania świadczeń z funduszu socjalnego, obowiązujące u płatnika, w żadnej mierze nie służyły realizacji celu socjalnego. W istocie, świadczenia zostały wypłacone z puli funduszu świadczeń socjalnych, lecz nie na warunkach wynikających z regulaminu i obowiązującego prawa, a więc nie mogą zostać uznane za świadczenia finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, w rozumieniu §2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 18 grudnia 1998r. To z kolei wyklucza zwolnienie przedmiotowych świadczeń z obowiązku składkowego, bowiem stanowią dodatkowe wynagrodzenie pracownika, czyli przychód w rozumieniu art. 12 ust. 1 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, a ten podstawę wymiaru składek zgodnie z art. 18 ust. 1 ustawy systemowej w związku z §1 cyt. rozporządzenia (por. wyroki: z 16 sierpnia 2005r., I PK 12/05, 16 września 2009r., I UK 121/09, wyroki: SA w B. z 18.10.2011r., III AUa 851/11, Sądu Apelacyjnego w Łodzi z 29.03.2011r., III AUa 541/2010, Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 11.06.2013r. III AUa 324/13). Wobec powyższego, uznając zaskarżone decyzje za zgodne z prawem, Sąd Okręgowy oddalił odwołania na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c.

Płatnik składek zaskarżył wyrok w całości zarzucając mu:

1. naruszenie przepisów prawa procesowego tj.:

- art. 233 § 1 k.p.c. poprzez nieprawidłową ocenę materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie, w tym w szczególności zeznań świadków - członków komisji socjalnej SP ZOZ i przyjęcie, iż nie znali oni indywidualnej sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osób uprawnionych, a w konsekwencji dokonanie nieprawidłowych ustaleń stanu faktycznego przez uznanie, że kryterium sytuacji materialnej i rodzinnej pracowników nie było brane pod uwagę;

- art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. poprzez oddalenie odwołania pomimo ustalenia przez Sąd, że wypłacone świadczenia pochodziły ze środków przeznaczonych na cele socjalne i stanowiły dla pracowników pomoc finansową a zatem mieściły się w działalności socjalnej, a więc istnienia przesłanek do uwzględnienia odwołania;

- art. 89 § 1 k.p.c. w związku z art. 126 § 3 k.p.c. oraz art. 128 § 1 k.p.c. i art. 130 § 1 k.p.c. przez brak wezwania przez Sąd organu rentowego do złożenia odpisów pełnomocnictwa dla strony przeciwnej, pomimo braku dołączenia takich odpisów do odpowiedzi na odwołanie, przez co odwołujący i pozostali zainteresowani nie mieli możliwości zapoznania się z treścią dokumentu pełnomocnictwa, a w następstwie tego oceny prawidłowości i zakresu umocowania oraz profesjonalnego charakteru ustanowionych pełnomocników ZUS.

2. naruszenie przepisów prawa materialnego, tj.:

- art. 8 ust. 1 ustawy o z.f.ś.s. poprzez błędną jego wykładnię i niewłaściwe zastosowanie polegające na uznaniu, że poszczególni członkowie komisji socjalnej SP ZOZ nie znali indywidualnej sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osób uprawnionych do korzystania z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych i przyjęcie, że podstawą przyznania takich świadczeń może być wyłącznie dochód na osobę w rodzinie wykazany w pisemnym oświadczeniu pracownika;

- art. 12a ustawy o z.f.ś.s., przez przyjęcie, że oprócz Państwowej Inspekcji Pracy, również ZUS jest ustawowo umocowany do kontroli wykonywania przepisów tej ustawy;

- §2 ust.1 pkt 19 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe (Dz.U. nr 161, poz. 1106 ze zm.), poprzez niewłaściwą wykładnię i zastosowanie polegające na uznaniu, że świadczenie z ZFŚS objęte jest dyspozycją wskazanego przepisu tylko wówczas, gdy pracodawca brał pod uwagę dochód na osobę w rodzinie wykazany w pisemnym oświadczeniu pracownika oraz poprzez jego niezastosowanie, pomimo ustalenia przez Sąd, że wypłacone świadczenia pochodziły ze środków przeznaczonych na cele socjalne i stanowiły dla pracowników pomoc finansową, a zatem mieściły się w działalności socjalnej pracodawcy.

Wskazując na powyższe płatnik wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku przez uchylenie decyzji organu rentowego i umorzenie postępowania poprzedzającego ich wydanie prowadzonego przez ZUS ewentualnie o uchylenie wyroku Sądu Okręgowego i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji. Ponadto skarżący wniósł o rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów postępowania za obie instancje wg norm przepisanych.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych w odpowiedzi na apelację wniósł o ich oddalenie oraz o zasądzenie kosztów postępowania za drugą instancję według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny w Łodzi zważył, co następuje:

Apelacja płatnika jest bezzasadna.

Przed merytorycznym rozpoznaniem zarzutów odnoszących się wprost do spornej kwestii, tj. oceny prawnej, czy świadczenia przyznawane pracownikom przez pracodawcę w ramach działalności socjalnej finansowanej z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych miały charakter socjalny w rozumieniu ustawy z dnia 4 marca 1994r.

o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (t.j.: Dz. U. z 2016, poz. 800), należy zwrócić uwagę na podniesioną przez apelującego kwestię naruszenia przepisów postępowania polegającego na nienależytym wykazaniu umocowania w sprawie przez pełnomocnika organu rentowego i brak reakcji Sądu Okręgowego wobec wskazanego uchybienia. Szczegółowy zakres pełnomocnictwa procesowego określony został w art. 91 k.p.c., zgodnie z którym pełnomocnictwo obejmuje z mocy samego prawa umocowanie do podejmowania wszystkich łączących się ze sprawą czynności procesowych. Podkreślić należy, że w judykaturze i doktrynie przyjmuje się, że samo udzielenie pełnomocnictwa nie jest równoznaczne z jego pisemnym udokumentowaniem. Pojęcie "pełnomocnictwa" z jednej bowiem strony oznacza pochodzące od mocodawcy umocowanie pełnomocnika do działania w imieniu mocodawcy, z drugiej zaś - dokument stwierdzający to umocowanie. Udzielenie pełnomocnictwa (rozumianego jako umocowanie) może nastąpić w dowolnej formie, ustnej lub pisemnej. Wymogiem skuteczności aktu udzielenia pełnomocnictwa i w konsekwencji podejmowania czynności procesowych przez pełnomocnika w imieniu mocodawcy jest wykazanie przed sądem tego umocowania odpowiednim dokumentem. W myśl art. 89 § 1 k.p.c., pełnomocnik obowiązany jest przy pierwszej czynności procesowej dołączyć do akt sprawy pełnomocnictwo (rozumiane jako dokument potwierdzający umocowanie) z podpisem mocodawcy lub wierzytelny odpis pełnomocnictwa (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 marca 2006 r., I CZ 8/06, OSP 2006 nr 12, poz. 141; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 grudnia 2006 r., I PK 124/06, Monitor Prawa Pracy 2007 nr 5, poz. 256). W rezultacie przyjmuje się, że dokument pełnomocnictwa i jego wydanie nie mają znaczenia konstytucyjnego, gdyż taki charakter posiada samo udzielenie umocowania (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 marca 2008 r., II PK 235/07 - OSNP 2009/15-16/198). Dokument pełnomocnictwa jest jednakże niezbędnym dowodem potwierdzającym istnienie umocowania pełnomocnika do działania w imieniu strony. Dowód ten nie podlega zastąpieniu żadnym innym środkiem dowodowym, gdyż wobec sądu i strony przeciwnej za pełnomocnika działającego z właściwym umocowaniem może uchodzić tylko osoba, która wykazała swe umocowanie odpowiednim dokumentem pełnomocnictwa (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 lipca 2003 r., III CZP 54/03, Prokuratura i Prawo 2004 nr 4, poz. 33 oraz z dnia 23 marca 2006 r., II CZ 11/06, Lex nr 196611).

A. powołuje się zasadniczo nie na nienależyte umocowanie pełnomocnika, ale na nienależyte wykazanie tego umocowania przez brak przesłania stosownego odpisu pełnomocnictwa dla strony przeciwnej, a więc – niezastosowanie art. 89 § 1 zdanie pierwsze k.p.c., zgodnie z którym pełnomocnik jest obowiązany przy pierwszej czynności procesowej dołączyć do akt sprawy pełnomocnictwo z podpisem mocodawcy lub wierzytelny odpis pełnomocnictwa. Powołanie się na naruszenie przedmiotowej regulacji oraz na uchybienie polegające na niewezwanie przez Sąd pierwszej instancji pełnomocnika organu rentowego do przesłania odpisu pełnomocnictwa nie oznacza braku należytego umocowania strony i pozostaje bez wpływu na treść rozstrzygnięcia Sądu Okręgowego. Należy zaznaczyć, że na takie uchybienie Sądu oraz na nieprofesjonalne działanie pełnomocnika organu rentowego, strona przeciwna mogła zwrócić uwagę w trybie art. 162 k.p.c., wnosząc o wpisanie odpowiedniego zastrzeżenia do protokołu. Jeżeli skarżący zastrzeżenia takiego nie zgłosił to - stosownie do art. 162 zdanie drugie k.p.c. - nie przysługuje mu prawo powoływania się na takie uchybienie w dalszym toku postępowania.

Odnosząc się do meritum, szczególną uwagę poświęcić należy kwestii ustalenia charakteru świadczeń przyznanych pracownikom ze środków Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych. Ich precyzyjne określenie ma bowiem decydujące znaczenie dla prawidłowego ustalenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne pracowników, podlegających, z mocy art. 6 ust. 1 pkt 1 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t. j.: Dz.U. z 2013r. poz.1442 ze zm.) - ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym i z mocy art. 11 pkt 1 i art. 12 pkt 1 tej ustawy, ubezpieczeniom chorobowemu i wypadkowemu oraz podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie zdrowotne na podstawie art. 81 ust. 1 ustawy z 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (t.j.: Dz.U. z 2008r., Nr 164, poz.1027 ze zm.). Na gruncie przedmiotowej sprawy organ rentowy ustalił zainteresowanym nową, wyższą podstawę wymiaru tych składek, wliczając do niej świadczenia z tytułu dopłat do wczasów i talonów. Kwoty gotówki wypłaconej z tego tytułu nie były kwestionowane, choć dodatkowo wyjaśnione na etapie postępowania apelacyjnego, toteż spór zogniskował się wokół samej zasady, a nie dotyczył rachunkowej prawidłowości ustalenia wysokości podstaw wymiaru składek.

Zasady tworzenia zakładowego funduszu świadczeń socjalnych oraz dysponowania nim uregulowane zostały ramowo ustawą z dnia 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych. W myśl art. 2 ust. 1 tej ustawy, działalnością socjalną są usługi świadczone przez pracodawcę na rzecz różnych form wypoczynku, działalność kulturalno - oświatowa, sportowo - rekreacyjna, udzielanie pomocy materialno - rzeczowej lub finansowej oraz zwrotnej i bezzwrotnej pomocy na cele mieszkaniowe w warunkach określonych ustawą. Zgodnie zaś z art. 8 ust. 1 ustawy, przyznawanie ulgowych usług i świadczeń oraz wysokość dopłat z Funduszu uzależnia się od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z funduszu (kryterium socjalne). Jest oczywiste, że z funduszu mogą być finansowane wyłącznie te rodzaje działalności socjalnej, które mieszczą się w definicji działalności socjalnej. To pracodawca gospodaruje funduszem, dokonuje dystrybucji środków na poszczególne rodzaje działalności, przyznaje świadczenia na zasadach określonych w regulaminie. Nie każde świadczenie finansowane z funduszu jest przychodem pracownika, gdyż w pojęciu działalności socjalnej mieszczą się również takie formy, które nie kreują przysporzenia majątkowego po stronie pracownika, nadającego się do obciążenia daniną publiczną. Dotyczy to imprez sportowych, kulturalnych, wycieczek, organizowania różnych innych form rekreacji masowej. Wydatkowanie przez pracodawcę środków na takie formy działalności socjalnej może następować według kryteriów objętych swobodą ich stanowienia. Odmienne natomiast kształtuje się dopuszczalność kształtowania kryteriów w przypadku ulgowych świadczeń i usług, gdyż taki przydział wymaga respektowania kryterium socjalnego. Innymi słowy, kryterium socjalne, o którym mowa w art. 8 ust. 1 ustawy o z.f.ś.s. odnosi się jedynie do przyznawania ulgowych świadczeń i usług, a nie dotyczy innych świadczeń i usług, o których stanowi art. 2 ust. 1 ustawy o z.f.ś.s. Ten dualizm dostrzega skarżący, gdyż nie jest kwestionowane, że świadczenia przyznane pracownikom, w tym zainteresowanym, były świadczeniami ulgowymi w rozumieniu art. 8 ust. 1 ustawy.

W myśl art. 18 ust. 1 w związku z art. 20 ustawy o s.u.s., podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne stanowi przychód, o jakim mowa w art. 4 pkt 9 tej ustawy. Stosownie do punktu 9 art. 4, użyte w ustawie określenie przychód oznacza przychód w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych z wymienionych tam tytułów, w tym z tytułu zatrudnienia w ramach stosunku pracy. Zgodnie zaś z art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych, za przychody m.in. ze stosunku pracy uważa się wszelkiego rodzaju wypłaty pieniężne oraz wartość pieniężną świadczeń w naturze bądź ich ekwiwalenty, bez względu na źródło finansowania tych wypłat i świadczeń.

Słusznie uznał Sąd Okręgowy, że ekwiwalent pieniężny z tytułu dopłaty do wczasów i talony (świadczenia świąteczne) stanowią w niniejszej sprawie przychód pracownika w rozumieniu art. 12 ustawy, wchodzący do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie i nie podlega wyłączeniu z podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie na mocy § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (Dz.U. nr 161, poz. 1106 ze zm.). Wynikający z przywołanego rozporządzenia katalog przychodów niestanowiących podstawy wymiaru składek jest zbiorem zamkniętym. Zgodnie z § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia, nie stanowią podstawy wymiaru składek świadczenia finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych. Cele i rodzaje działalności socjalnej oraz zasady i warunki korzystania z usług i świadczeń finansowanych z funduszu określają regulaminy, ustalone zgodnie z art. 27 ust. 1 lub art. 30 ust. 5 ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych (t.j. Dz.U. z 2014 r. poz. 167 ze zm.). Z funduszu socjalnego mogą być finansowane tylko te rodzaje działalności socjalnej (zbieżne z pojęciem „celu socjalnego”), które są objęte definicją ustawową pojęcia „działalność socjalna”, zawartą w art. 2 pkt 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych. Regulaminowa swoboda określania zasad przyznawania świadczeń indywidualnych jest jednak ograniczona ustanowioną w art. 8 ust. 1 ustawy zasadą, iż przyznawanie tych świadczeń jest uzależnione od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z funduszu. Sąd Apelacyjny akceptuje stanowisko doktryny, że skoro ustawa nie zawiera przepisu upoważniającego do tworzenia zasad podziału funduszu odmiennie niż wynika to z art. 8 ust. 1 ustawy o z.f.ś.s., to należy uznać, że jest to przepis bezwzględnie obowiązujący (por. Anna Martusiewicz, Komentarz do art. 8 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych, Wolters Kluwer Polska 2011).

W kontekście powyższych rozważań, jako zupełnie nietrafny, jawi się najdalej idący zarzut apelacji, dotyczący naruszenia przez Sąd Okręgowy przepisów prawa materialnego przez błędną wykładnię i błędne zastosowanie § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia oraz poprzez jednoczesne jego niezastosowanie zgodnie z rozumieniem wskazanym przez skarżącego. Literalne brzmienie § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia, wskazuje zarówno na źródło finansowania wymienionych świadczeń (fundusz świadczeń socjalnych), oraz odnosi się do zasad ich wypłacania, skoro są to świadczenia wypłacane pracownikom „w ramach” zakładowego funduszu świadczeń socjalnych. Ramy te zakreślają przepisy ustawy o ZFŚS oraz regulaminy ustanawiające zasady i warunki korzystania z usług i świadczeń finansowanych z funduszu oraz zasady przeznaczania środków funduszu na poszczególne cele i rodzaje działalności socjalnej (za Sądem Najwyższym - uzasadnienie wyroku z dnia 20 czerwca 2012 r., I UK 140/12). Zawarty w § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia z 1998 r. zwrot „w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych” został legislacyjnie powiązany z ustawą o z.f.ś.s., która z kolei określa zasady tworzenia przez pracodawców zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, ale też zasady gospodarowania środkami tego funduszu, przeznaczonego na finansowanie działalności socjalnej, organizowanej na rzecz osób uprawnionych do korzystania z funduszu, na dofinansowanie zakładowych obiektów socjalnych oraz na tworzenie zakładowych żłobków, klubów dziecięcych, przedszkoli oraz innych form wychowania przedszkolnego (art. 1 ust. 1 ustawy o ZFŚS). Innymi słowy, przepis § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia zawiera normę prawa ubezpieczeń społecznych (prawo publiczne), jednakże norma ta, przez użycie zwrotu „w ramach ZFŚS” koresponduje z ustawą o z.f.ś.s. oraz regulaminami ustanawiającym zasady i warunki korzystania z usług i świadczeń (prawo prywatne - zobowiązaniowe). Wykładnia uwzględniająca analogię (*argumentum a simile*) pozwala na wygenerowanie wspólnej funkcji rozporządzenia i ustawy. Świadczenia wypłacane z funduszu socjalnego nie są wyrazem funkcji odpłatności za pracę, stanowią jednak realizację postulatu ochrony interesów socjalnych pracowników (art. 16 i 94 pkt 8 k.p.). Zwolnienie tych należności z obowiązku składowego zostało podyktowane brakiem związku pomiędzy przychodem a realizacją zatrudnienia w ramach stosunku pracy. Zważyć należy, że obowiązek opłacenia składki na ubezpieczenie społeczne odnosi się do przychodu. Wprawdzie pojęcie to nie jest równoznaczne z wynagrodzeniem za pracę, jednak analiza całego katalogu wyłączeń z podstawy wymiaru składek zawartego w rozporządzeniu prowadzi do konkluzji, że pracodawca nie dostrzegł potrzeby ich pobrania od świadczeń, których natura nie ma związku z cechą odpłatności pracy. Aspekt ten, obok oceny, czy środki zostały wydatkowane na jeden z przejawów działalności socjalnej i czy pochodziły z ZFŚS, wyznacza płaszczyznę kontrolną dla ZUS, co dodatkowo wprost świadczy o bezzasadności zarzutu naruszenia art. 12a ustawy o z.f.ś.s. Organ rentowy może bowiem badać, czy dokonana wypłata w istocie nie stanowi odpłatności za pracę, a zatem nie spełnia funkcji wynagrodzenia. Przyjęcie, że pracodawca kierował się tym celem uzasadnia uwzględnienie wartości świadczenia w podstawie wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne. Kwalifikacja ta należy do trudnych zwłaszcza, gdy pracodawca będzie zmierzał do ukrycia prawdziwego celu. Stosowanie pozornych lub niemiarodajnych kryteriów socjalnych może zostać zdemaskowane jedynie przy uwzględnieniu wszystkich istotnych okoliczności sprawy (por. Piotr Prusinowski „Świadczenia socjalne wypłacane przez pracodawcę a obowiązek opłacenia składki na ubezpieczenie społeczne”, *Monitor Prawa Pracy* 2013 nr 5).

W tej sytuacji, aby dokonać prawidłowej oceny, czy określony przychód pracownika jest wyłączony z podstawy wymiaru składek, jako wyjątek z § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia, należy zbadać, czy świadczenie zostało sfinansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne „w ramach” zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, a więc zgodnie z zasadami wynikającymi z ustawy o z.f.ś.s. (w tym w zgodzie z treścią art. 2 pkt 1 oraz art. 8 ust. 1 i 2 ustawy). W orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalony jest pogląd, który Sąd Apelacyjny podziela, że w przypadku świadczeń wypłacanych indywidualnie pracownikom (w odróżnieniu od działalności socjalnej zakładu opartej na zasadach powszechnej dostępności) z podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne wyłączone są w zakresie cyt. § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia jedynie świadczenia przyznawane z zachowaniem kryterium socjalnego, tj. świadczenia przyznane z uwzględnieniem art. 8 ust. 1 ustawy o ZFŚS, stanowiącego że przyznawanie ulgowych usług i świadczeń oraz wysokość dopłat z funduszu uzależnia się od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z funduszu (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 20 sierpnia 2001 r., I PKN 579/00, OSNP 2003 nr 14, poz. 331, z dnia 8 maja 2002 r., I PKN 267/01, OSNP 2004 nr 6, poz. 99, z dnia 25 sierpnia 2004 r., I PK 22/03, OSNP 2005 nr 6, poz. 80, z dnia 16 sierpnia 2005 r., I PK 12/05, OSNP 2006 nr 11 – 12, poz. 182, z dnia 6 lutego 2008 r., II

PK 156/07, OSNP 2009 nr 7 – 8, poz. 96, z dnia 16 września 2009 r., I UK 121/09, OSNP 2011 nr 9 – 10, poz. 133, z dnia 10 września 2013 r., I UK 74/13, Legalis nr 950179, z dnia 8 stycznia 2014 r., I UK 202/13, LEX nr 1436168). Z kolei w uzasadnieniu wyroku z dnia 10 lipca 2014 r., II UK 472/13, Sąd Najwyższy po raz kolejny podkreślił, że „przyznawanie świadczeń z ZFŚS wymaga stosowania kryteriów socjalnych z art. 8 ust. 1 ustawy o ZFŚS” (LEX nr 1539468). Sąd Apelacyjny akceptuje w pełni te zapatrywania i przyjmuje, że w rozpatrywanym przypadku dystrybucja świadczeń w ramach ZFŚS w postaci dopłat do wczasów oraz talonów adresowanych indywidualnie do pracowników musiała odpowiadać treści art. 8 ust. 1 ustawy o z.f.ś.s., który ustanawia kryterium socjalne. Oznacza to, że przyznawanie ulgowych usług i świadczeń oraz wysokość dopłat z ZFŚS w każdym przypadku musiała być uzależniona od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z Funduszu, co z kolei wyklucza przyznawanie takich ulgowych świadczeń i usług ogółowi zatrudnionych zasadniczo „po równo”. Z art. 2 pkt 1 ustawy wynika wprost, że działalność socjalna w ramach ZFŚS realizowana wobec pracowników indywidualnie (w odróżnieniu od działalności socjalnej grupowej) ma postać „udzielania pomocy materialnej - rzeczowej lub finansowej, a także zwrotnej lub bezzwrotnej pomocy na cele mieszkaniowe na warunkach określonych umową”. Warto też przypomnieć, że fundusz świadczeń socjalnych jest instytucją prawną, która ma łagodzić różnice w poziomie życia pracowników i ich rodzin. Jest on wyrazem funkcji społecznej zakładu pracy (stąd dofinansowanie różnego rodzaju działalności grupowej), zaś jego adresatami są przede wszystkim pracownicy i ich rodziny o najniższych dochodach. Sumując, przepis art. 8 ust. 2 ustawy o ZFŚS wymaga, by pracodawca w regulaminie, w uzgodnieniu ze związkami zawodowymi, ustalił między innymi warunki korzystania przez osoby uprawnione z indywidualnych usług i świadczeń finansowanych z funduszu, ale niesprzecznie z kryterium wynikającym z art. 8 ust. 1 ustawy. Choć faktycznie ustawa o ZFŚS nie określa, w jaki sposób pracodawca ma ustalić położenie życiowe, rodzinne i materialne osoby uprawnionej do korzystania z tego funduszu, to nie znaczy jednak, iż pozostawia mu się w tym zakresie pełną dowolność. Pracodawca ma natomiast swobodę w wyborze kryteriów na podstawie, których ustali sytuację pracowników. Ustawodawca nie wyłonił spośród przyjętych kryteriów czynnika priorytetowego, a zatem doniosłości poszczególnych kryteriów poszukiwać należy w istocie poszczególnych świadczeń. „Kryteria socjalne w procesie redystrybucji środków funduszu nie konkurują ze sobą. Ich relacja polega na wzajemnym uzupełnianiu się”. W przypadku niektórych świadczeń (paczki świąteczne) istotna może być tylko sytuacja rodzinna (ilość dzieci), a kryterium materialne praktycznie roli nie odgrywa, zaś w przypadku dofinansowania do wczasów znaczenie ma kryterium materialne, ale i rodzinne, tj. ilość osób w rodzinie (tak P. P. „Kryteria socjalne a dystrybucja środków zakładowego funduszu świadczeń socjalnych”, Monitor Prawa Pracy 2010 nr 12). Pracodawca ma także swobodę w doborze instrumentów przy pomocy, których ustali położenie socjalne osób uprawnionych. Ważne jest, aby pracodawca był w stanie wykazać, że przed przyznaniem świadczenia z funduszu rzeczywiście uzależnił samo przyznanie świadczenia, a następnie jego wysokość od faktycznego poznania sytuacji socjalnej pracownika. W sprawie niniejszej płatnik składek nie wykazał, że w przypadku dopłat do wczasów i talonów (świadczeń świątecznych) sytuację tę poznał, a co za tym idzie, aby zrealizował podstawowe „socjalne” założenie dystrybucji świadczeń indywidualnych: im gorsza sytuacja osoby uprawnionej, tym świadczenie wyższe.

Na gruncie powołanego wyżej orzecznictwa Sądu Najwyższego trzeba zauważyć stanowisko wyrażone przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 18 lutego 2016 r., w sprawie II UK 37/15 (LEX nr 2019546). W wyroku tym Sąd Najwyższy wskazał, że „prawo nie definiuje pojęcia „cel socjalny”, toteż właściwe wydaje się ustalenie jego treści przy uwzględnieniu pojęcia „działalności socjalnej”, o którym mowa w art. 2 pkt 1 ustawy z 1994r. o z.f.ś.s., dostrzegając, że już samo świadczenie przez pracodawców, z ustanowionego przez nich funduszu, usług na rzecz różnych form wypoczynku, działalności kulturalno-oświatowej, sportowo-rekreacyjnej, opieki nad dziećmi, udzielanie pomocy materialnej, a także zwrotnej lub bezzwrotnej pomocy na cele mieszkaniowe, pochłania pojęcie działań socjalnych, społecznych, zbiorowych, ogólnodostępnych dla uprawnionych, ulgowych, a czasem darmowych. Uzależnianie zatem przyznawania świadczeń socjalnych od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej uprawnionych do korzystania z funduszu jest w tym wypadku superfluum, dodatkowym zdefiniowaniem socjalnego charakteru świadczeń po stronie podmiotowej. Bez bardziej szczegółowych wyznaczników nie jest jasne, czy socjalny charakter odzwierciedlają wszystkie te określniki razem, czy ważny lub najważniejszy jest jeden lub dwa z nich, co zasadniczo należy do natury udzielanego świadczenia.” Pogląd Sądu Najwyższego wyrażony w cyt. wyroku odnosi się do odmiennego, od ustalonego w niniejszej sprawie, stanu faktycznego. Należy zauważyć, iż w sprawie rozpatrywanej przez Sąd Najwyższy, komisja socjalna złożona z przedstawicieli partnerów społecznych przyznawała uznaniowo świadczenia na

podstawie regulaminu, przy czym element socjalny realizował się w przyznawaniu dopłat do „wczasów pod gruszą” w niejednakowej wysokości w relacji do średniego wynagrodzenia pracownika z poprzedniego roku podatkowego przy różnicy w wysokości świadczeń dochodzącej nawet do 400 zł. pomiędzy poszczególnymi pracownikami. W tej sytuacji, gdy wspomniane wysokości świadczeń dodatkowych pozostawały tak znacząco różne, faktycznie uznać należy, iż element socjalny w postaci łagodzenia różnic pomiędzy pracownikami został zachowany. Na gruncie przedmiotowej sprawy zauważyć jednak trzeba, że już sama kwota zróżnicowania świadczeń z ZFŚS pośrednio wskazuje, iż faktycznym celem pracodawcy było rozdysponowanie wolnych środków zgromadzonych na koncie Funduszu zasadniczo dla wszystkich pracowników „po równo”. Zróżnicowanie świadczeń socjalnych na poziomie 10 zł., przy ustalonych różnicach w zarobkach poszczególnych grup zawodowych na poziomie 2700 zł. (między I i II grupą) i 700 zł. (między II i III), pozostaje praktycznie bez realnego wpływu na niwelowanie różnic pomiędzy poszczególnymi pracownikami. Nadto w niniejszej sprawie płatnik składek, dysponując środkami z ZFŚS, zastąpił kryterium sytuacji życiowej, materialnej i rodzinnej pracownika kryterium jego przynależności do grupy zawodowej i przynależnej do tej grupy wysokości wynagrodzenia. Bazując na wskazanym kryterium, podzielono pracowników na trzy grupy: personel wyższy, średni i niższy. A więc sytuacja materialna pracownika nie była odnoszona do konkretnych dochodów uprawnionego (jak to było w stanie faktycznym, którego dotyczył cyt. wyrok Sądu Najwyższego), tylko do uśrednionych zarobków ustalonej grupy zawodowej.

W ocenie Sądu Apelacyjnego chybiony jest zarzut apelacji naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. przez wadliwe ustalenie, że kryterium sytuacji materialnej i rodzinnej pracowników nie było brane pod uwagę. Z bezspornych ustaleń poczynionych przez Sąd Okręgowy w sposób jednoznaczny wynika, iż w dniu 6 listopada 2012 r. komisja socjalna w porozumieniu ze związkami zawodowymi i pracodawcą ustaliła sposób przydzielania świadczeń socjalnych z funduszu wg. grup zawodowych. Personel wyższy miał otrzymać 490 zł., personel średni 500 zł., zaś personel niższy 510 zł. Podczas posiedzenia komisji socjalnej w dniu 19 listopada 2013 r. ustalono pozostawiając jednocześnie tożsame z dotychczasowym kryterium rozdziału, nową stawkę przyjmując, iż personel wyższego szczebla – w tym lekarze i kierownicy mieli otrzymać 555 zł., personel średni – 565 zł., a personel niższy 575 zł. Ubiegający się o dofinansowanie pracownicy nie składali pisemnych oświadczeń o stanie rodzinnym i majątkowym, a komisja - zgodnie z poczynionymi przez Sąd Okręgowy ustaleniami - brała pod uwagę ogólną sytuację rodziną i materialną pracowników, różnicując wysokość świadczeń jedynie przy uwzględnieniu przynależności pracowników do poszczególnych grup zawodowych. Przy czym kwoty wypłaconych pracownikom świadczeń odbiegają od kwot ustalonych przez komisję socjalną, co płatnik uzasadnił wymiarem czasu pracy, w jakim pracownik pracował. Jak wynika z oświadczenia pełnomocnika SP ZOZ radcy prawnego S. K., różnice w wysokości świadczeń wynikają m.in. z faktu, że komisja socjalna brała pod uwagę „wymiar zatrudnienia i rzeczywiste świadczenie pracy w danym roku” (oświadczenie do protokołu rozprawy apelacyjnej Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 13 września 2016r., w sprawie III AUa 1827/15 – na k.83 akt III AUa 18271/15). Podnoszona w apelacji okoliczność, że z uwagi na specyfikę środowiska pracy w niedużej miejscowości, jaką jest P., gdzie wszyscy się znają, znana jest również sytuacja rodzinna poszczególnych pracowników, jest bez znaczenia o tyle, że kryterium rodzinne i życiowe w ogóle nie było brane pod uwagę. Natomiast zastosowane kryterium (przynależności zawodowej) nie doprowadziło do realnego zróżnicowania wysokości przyznanych świadczeń w celu zniwelowania różnic pomiędzy pracownikami będącymi w gorszej sytuacji finansowej. Przy tym trudno przyjąć, aby wszyscy pracownicy w danej grupie zawodowej byli w zbliżonej sytuacji życiowej, rodzinnej czy majątkowej. Ustalone przez pracodawcę zasady rozdziału świadczeń w rezultacie prowadziły do tego, że osoba będąca w trudniejszej sytuacji, chociażby z uwagi na wielość członków rodziny czy też szczególną sytuację losową bądź inne okoliczności, lecz znajdująca się według przyjętego kryterium wśród pracowników średniego szczebla, mogłaby otrzymać niższe świadczenie, niż osoba sklasyfikowana, jako pracownik niższego szczebla prowadząca jednoosobowe gospodarstwo domowe. To również przekonuje, że nie kryterium sytuacji życiowej, materialnej i rodzinnej pracowników decydowało o wysokości wypłaconego świadczenia, a kryteria powiązane ściśle ze stosunkiem pracy, tj. z zajmowanym stanowiskiem czy wymiarem czasu pracy. Z założenia wadliwe kryterium dystrybucji świadczeń z ZFŚS oraz brak rzeczywistego zróżnicowania wysokości przyznanych świadczeń wskazują na brak „elementu socjalnego” w realizacji tych świadczeń, co podkreślał Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z 18 lutego 2016r.

Należy w tym miejscu zaakcentować, że z powołanych wyżej przepisów (art. 18 ust. 1 i art. 20, art. 4 pkt 9 i 10 ustawy o s.u.s. oraz art. 12 ust. 1 ustawy z 26 lipca 1991 r.), wynika jednoznacznie, iż zasadą jest, że każdy przychód ze stosunku pracy wlicza się do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie pracownicze. Jeżeli zatem pracodawca wypłaca pracownikom świadczenie w ramach stosunku pracy, co do zasady podlega ono „oskładkowaniu”. Tylko w wyjątkowych wypadkach, wymienionych enumeratywnie w § 2 ust. 1 cyt. rozporządzenia z 18 grudnia 1998 r. uzasadnione jest odstąpienie od uwzględnienia danego przychodu w podstawie wymiaru składek. W niniejszej sprawie taka sytuacja nie zachodzi, ponieważ sporne świadczenia, aczkolwiek sfinansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne, zostały jednak przyznane sprzecznie z zasadami wprowadzonymi ustawą o z.f.ś.s. i dodatkowo też z zakładowym regulaminem.

Sumując powyższe rozważania, w ocenie Sądu Apelacyjnego, uzasadnione było przyjęcie, że dopłata do wczasów, jak i przyznane pracownikom talony świąteczne, jako świadczenia rozdysponowane niezgodnie z treścią art. 8 ust. 1 ustawy o z.f.ś.s., nie stanowią wyjątku z § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia i tym samym musiały zostać uwzględnione w podstawie wymiaru składek na ubezpieczenia, jako przychód uzyskany przez pracownika ze stosunku pracy.

Podzielając ostatecznie stanowisko Sądu Okręgowego i nie znajdując podstaw do uwzględnienia apelacji płatnika składek, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację. O kosztach postępowania w drugiej instancji, stosownie do jego wyników, orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 oraz art. 99, w związku z § 6 pkt 1 i § 12 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. (Dz.U. z 2015 r., poz.1078) w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu.